

Over interpretatie...

Onveranderlijk is daar de letterlijke Heilige Tekst, die tot leven moet komen in het hart van de lezer en beschouwer van die Tekst, zonder daarin te verdwalen, te verbijsteren, te desillusioneren... Daarover gaat het verhaal in de Talmoed (Hagigah 14b), over de vier Wijzen die de Pardes binnengaan... De PaRDeS, het PaRaDijs, dat wil hier zeggen de vier wijzen van beschouwen van die Tekst, waartoe die Tekst ook ruimte geeft: *P'shat* (letterlijk), *Remez* (verwijzing), *D'rash* (onderzoek), *Sod* (geheim). Zie de vorige les hierover. Het gaat over een 'Heilige Tekst', zij overweegt en beschrijft het bevattelijke en het Onbevattelijke... Ga niet naar binnen zonder Vertrouwen, zonder te weten dat de Eeuwige al met je is, wat je daarbinnen ook aantreft... Laat je door niets verontrusten... Alleen vanuit die Rust ontdek je daarbinnen het Wonder-boven-Wonder dat je in wezen al wist, en waardoor je de ingang weer terugvindt om in vrede uit die PaRDeS terug te keren. Zonder *Sod* lukt dat niet... De weg van de PaRDeS leidt naar *Sod*, het Verborgene, het *ge-Heim*, het *Thuis* van de Ene. Wie dat ziet, staat ook meteen weer buiten, verbaasd over de nabijheid van het *ge-Heim* in het meest gewone, en om te doen wat nodig is, lichter, eenvoudiger, bescheidener dan ooit.

Vier Wijzen gingen dus naar binnen vertelt die legende, om daar iets te leren en om er te mogen genieten: Ben Azzai, Ben Zoma, Elisha ben Abuyah en Rabbi Akiva... Ben Azzai keek rond en stierf... Ben Zoma keek verder en werd gek... Elisha ben Abuyah keek, ontgoochelde en trok de planten eruit om de tuin te verwoesten. Sindsdien heet hij '*Acher*', '*de Ander*', in kwade zin... Rabbi Akiva ging naar binnen in Vrede en vertrok weer in Vrede...

De weg van *P'shat* (de letterlijke tekst) naar *Sod* (het inzicht in de geheimen) stijgt langzaam op uit de vertrouwde Tekst, zonder die Tekst ooit los te laten. *P'shat* blijft het onwankelbare uitgangspunt en richtsnoer om van daaruit naar de sterren te kunnen reiken en al doende de greep te voelen ontspannen tot in een strelend en wijzend gebaar... tot een aanraking van de Onaanraakbare Zelf.

De *Verstand*-houding in *Remez*, *D'rash* en *Sod* neemt wel steeds meer afstand van de letterlijke, in feite dode letters in *P'shat*, maar staat open voor de vele kansen die de letter-tekens bieden om verder te zoeken. Dat is in wezen een zoektocht in jezelf. Het verhaal van de Heilige Tekst is ook mijn eigen verhaal... Het gaat over mijn eigen ballingschappen, mijn eigen kwaad en kwaal. De Uittocht is ook iets in mij, de Ark van Noach stampet en vaart ook in mij, nadat ik hem eerst zelf gebouwd heb uit duizenden woorden waarmee ik mijzelf heb uitgelegd, vastgebonden, opgesloten, gedefinieerd... verlangend naar een nieuw begin. Abraham, Isaac, Jakob, Jozef, Mozes, Jozua, Saul, David, zij allen zijn niet alleen *daar*, in een ver verleden, maar ook *hier* in mij. Zijn er nog profeten in mij? Kan ik hun stem nog horen? Durf ik mijn 'ik' nog tegen het Licht te houden?... Want het is dit 'ik' dat interpreteert!... Maar hoe interpreteert het 'ik' zichzelf?... Daar begint het verdwalen.

Over de Woorden...

In het Hebreeuws is elk teken zelf een *semantisch* concept, met meerdere kanten: *letter*, *begrip*, *beeld*, *getal*. In elk woord dat zij helpen verschriftelijken nemen zij deze inhouden mee, naast en achter de betekenis van de woorden die zij *vast*-leggen. Elk woord heeft zo een uiterlijke verschijningsvorm, maar ook nog een verborgen dimensie, die in het kader van de Tekst heel veelzeggend kan zijn. In ieder geval iets verrassends te overwegen geeft en het denken activeert. Geen groter gevaar dan een 'Heilige Tekst' verstart en versteend tot legalisme en onzalig werktuig om mensen uit te sluiten en met een goed geweten het leven te ontzeggen. Zo'n tekst is de Levende niet waardig! Volgens de mystieke Overlevering is elk Bijbels Woord in zekere zin ook een *anagram*, een 'toeval-lijke' rangschikking van tekens die ook anders gerangschikt kunnen worden (het getal van het woord blijft in dat geval immers gelijk)... Nieuwe begrippen uit hetzelfde teken-materiaal, om zo woordverwanten, woord-vrienden, onbekende-bekenden uit te nodigen om mede over dit woord en haar Tekst-omgeving na te denken...

Uit drie tekens kun je zes woorden scheppen... bestaande en niet-bestaande. Voor de niet-bestaande woorden bestaat nog Toekomst. Voor de bestaande woorden geldt soms een nauw-gebeiteld lot. Het gaat erom de woorden te openen. *'La résurrection des morts, c'est la résurrection des mots'* schrijft de Franse rabbijn en filosoof Marc Alain Ouaknin ergens: *'de opstanding der doden, dat is de opstanding van de woorden'*... Interpreteren is ontknopen, nieuw leven erin blazen. Het Hebreeuws en het *Aleph-Beth* geven daartoe verrassende mogelijkheden, verstaanbaar in elke taal en tong... Wat hebben אָתָּה אַתָּה אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ aan elkaar te vertellen?... Deze techniek heet *temoerah*: het verwisselen van de tekens in een woord. Bij al die nieuwe bestaande en on-bestaande begrippen blijft het getal hetzelfde, dezelfde *'énergie sémantique'*, maar ook andere bestaande betekenissen, uit andere contexten binnen de Heilige Tekst dienen zich aan. אָתָּה, *oth, teken*, heeft opeens iets te vertellen aan וְאֵתְּךָ, *v'eth, en*, in Genesis 1:1... en ook aan אֶתְּךָ, *oto, hem*, in Gen. 1:27... een onderlinge uitwisseling van gedachten-goed. Zij hebben immers allemaal dezelfde *uiterlijke* waarde, dezelfde *verborgen* waarde, dezelfde *Athbash* waarde, dezelfde *volle* waarde en dezelfde *grote* waarde.

Dat elk woord beschouwt kan worden vanuit zijn verschillende getalswaarden heet in de mystieke overlevering: *tseiroef*... Voor de combinatie *Aleph-Wav-Thav* geldt in elk van de zes volgorden een *uiterlijke* waarde van 407, en een *athbash* waarde van 481... deze beide waarden blijken veelvoud van 37 te zijn (13^e priemgetal), terwijl de *grote* waarde (407 + 481) uitkomt op 888... dit levert voor *v'eth, 'en'*, in Gen. 1:1 een heel bijzonder Perspectief!...

Remez, D'rash, Sod... en zeker de laatste, gaan over van meester op leerling, voor wie beiden geldt: *shiviti Adonai lenegdi tamied, ki mimeini bal emoth*... *'Ik stel mij de Eeuwige gedurig voor ogen, omdat hij aan mijn rechterhand is zal ik niet wankelen'*... (Psalm 16:8)

Getal is taal! Ook al lijkt het soms niets te zeggen... dat is dan in onze 'onwetendheid'... Laten we maar liever bescheiden zijn. Geen getal is de ander gelijk, elk getal is uniek. Getal is kwantiteit én kwaliteit, *tel*-eenheid én *vertel*-eenheid. Er zijn *even* en *oneven* getallen, *priemgetallen*, *kwadraten*, *driehoeksgetallen*, *composietgetallen* met weinig delers en met heel veel delers. Getal is *verhouding*, en een *exacte* participant in de wereld van het woord. Het woord is 'milder' dan zijn 'streng' getal. Het getal brengt ons naar Mars, het woord brengt ons dicht bij elkaar, dicht bij de Eeuwige. Mars is daar al. Een mens bestaat uit woorden, uit verstand-houdingen: wat hebben al die woorden, al die houdingen en verhoudingen, in mij te vertellen? Wat zeggen zij tegen elkaar over mij? Hoe dromen zij *in* en *over* mij? Hoe spreekt de Eeuwige daar in mee?...

Goed om dat te analyseren en in het Licht van de Ene weer bij-Eén te brengen, in een Daad van Herstel... dat is een vorm van *tikoen olam*... soms te vertalen met: *genezing*.

Over het denken...

Er is een Hebreeuws denken, een Talmoedisch denken, het denken van de *Talmoedi*, de lerende-leraar-leerling gericht op het her-openen van de Heilige Tekst, de kunst en kunde van het her-winnen van vrijheid. In principe zijn hier twee strategieën:

1. *Ma'chaloket*, מַחְלֹקֶת
2. *G'zeira shava*, גְּזֵירָה שְׁוָא

We bevinden ons hier in de wereld van de 'Mondelinge Thora'.

Het *ma'chaloket* is een woorden-strijd '*leshem shamayim*', *omwille van de Hemel*. Een in wezen onbaatzuchtige controversie tussen de Meesters van de Talmoed om te verijdelen dat het weten, of de gedachte, zich zou kunnen terugtrekken in een ivoren toren van één enkele 'hoogste waarheid'. Vanuit de historie van het Jodendom kennen we bijvoorbeeld de scholen van Shammai en Hillel, de eerste betiteld als 'streng', de tweede als 'mild', maar toch wordt gezegd: 'beiden zijn woorden van de Levende God'... ook al volgt men vooral de woorden van Hillel.

Het *ma'chaloket*, het dia-logische, twee-spaltige denken, wil het conceptuele denken verijdelen: het denken vanuit aannames, vóór-oordelen en ideologische vooropstellingen. Daarmee is dit denken zeer storend en irritant voor gelijkzoekers en ideologen, want de denkhouding van het *ma'chaloket*

destabiliseert onophoudelijk het gelijk. Het blijft een twist-gesprek (omwille van de Hemel!), een denken in twee polen. Dat kan!... De Eeuwige onze God is immers Eén, en blijft Eén. Men weet echter: geen Hemel op aarde, omdat uiteindelijk de Hemel boven de aarde is. Er is een transcendente werkelijkheid *en* een immanente werkelijkheid en dat komt overal terug... Wat blijft: in elke zandkorrel is *iets*, 'een Vonk', dat niet van hier is, anders kan het niet bestaan. Geen absoluut dualisme dus, maar een Twee-heid in de Ene... *Adonai echad... de Eeuwige is Eén*, dat geldt onverminderd voor Shammai en Hillel samen.

En dan het gesprek in de Tekst zelf, de *inter-tekstuele dialoog: g'zeira shava*... Het gesprek tussen zinnen, woorden en tekens in de Heilige Tekst waardoor het 'tov' in Gen. 1:4 communiceert met het 'tov' in de Boom der Kennis van Goed en Kwaad in Gen. 2:9, en alle andere plaatsen waar 'tov' opduikt in het Verhaal van de Thora, en dat gebeurt wel 300 keer!

Tekst is altijd in gesprek met andere Tekst. De 'ZiN van het Geheel' bevindt zich overal in wisselwerking met de semantische onderdelen van die Hele, Heilige Tekst, ook al liggen die onderdelen ver uit elkaar. Men zegt: *'Er is geen vroeger of later in de Thora'*... Eén gemeenschappelijke letter in twee verschillende woorden voorkomt dat deze woorden elkaar niet zouden kennen en niets met elkaar te maken zouden hebben. Eén gemeenschappelijk woord is voldoende om verband te leggen tussen twee verschillende teksten binnen de Heilige Tekst. Elk woord communiceert met hetzelfde woord in een andere context en neemt zijn aldus verkregen, meervoudige lading, daarin mee.

Vanuit *g'zeira shava* is ieder woord, net zoals ieder mens, ondefinieerbaar, een polyfonie, een meezinnigheid (in de Ene!... binnen de Heilige Tekst!) Deze Tekst levert geen zekere zin, maar ZiN in constructie, ZiN in ontwikkeling, Toekomst.

G'zeira shava, met al zijn technieken (*temoerah* en *tseiroef* horen daarbij) is de ontworsteling van een eens gebeitelde tekst aan de gijzelende greep van institutionele denkers en ideologische overheersers... *'Het is zoals het er staat!'* wordt hier: *'Lees maar, er staat niet wat er staat, er staat nog veel meer!'*... want de Ene is de Levende, boven, tussen, achter, in en onder de Tekst. Het gaat om Zijn Opstanding in de *Lezende*... dat zijn wij.

Daäth Adonai... דעת יהוה... 4-70-400 10-5-6-5 = 500 Kennis van de Eeuwige...

Over het getal 500

Hoe meer de Eeuwige, de Ene, zich concentreert op Zich-Zelf en tot zijn diepste Zelf-Kennis nadert, hoe intenser is daar het Gemis, de Grote Eén-zaamheid en het Verlangen en de Wil om óók te Ontmoeten... *Daäth Elohim, Daäth Adonai, Kennis van de Eeuwige*, gaat óók over deze Zelf-Kennis van de Ene en het plotselinge inzicht op de Schepping, een *Begin* dat eindigt in Ontmoeting, Herkenning en Compleet-zijn... *Shaleim, שלם, 300-30-40... 370, volkomen, gaaf, méér dan Jechidah, יְחִידָה, 10-8-10-4-5... 37, enig, alleen, Eén-zaam*... want in *shaleim* is de Ene *Heel* en *Heilig!* Een *Begin* dat als een Licht in de Ene opgaat, als een *Oer-Vonk*, die ontspringt... iets dat zich verwijdert als een Droom... Word Wakker!... Ik ben Het!...

De Ene is de Hoofd-Persoon, maar zijn Droom wil niet ontwaken, dan alleen soms, in zijn gedroomde personages, dan is het Feest, Blijdschap, Ontmoeting, Herkenning, dan zijn er tranen van Vreugde, ontspant het Weten en het Worden in: Aanwezigheid... een Heerlijk Wakker-Zijn.

V'eth, ואת, en (Gen. 1:1), maar nu als een *teken, oth, אות*, de Ene die over Zich-Zelf is heen gesprongen. *Begin (א) en Einde (ת) verbonden met elkaar (ו)*, want alleen **wie weet dat hij een Helft is, heeft Kennis van het Geheel**... daarom is 5, is 50, is 500 zo'n bijzonder getal!... Het *Aleph-Beth* staat op het Punt dit getal te ontvangen, dan, als ons spreken wil reiken boven onszelf uit... dat is: een Woord met daarin een onzichtbaar Teken van de Ene. Je kunt het wel horen, en voelen, en het brengt geheimen aan het licht. Dat *ge-Heim* ben je zelf. Dat het zo mag zijn.

Robert la Boresa

Cursus Oldenzaal 2019-2020 lesbrief bij les 3 over het mystieke wereldbeeld